

Zaan Primair

Openbaar onderwijs

Protocol medicijnverstrekking & medisch handelen op scholen

Versie oktober 2013

Inhoudsopgave

1	Inleiding over medicijnverstrekking en medisch handelen.....	3
2	Het kind wordt ziek op school	4
3	Het verstrekken van medicijnen op verzoek	4
4	Medische handelingen	5

Bijlagen

1. Formulier Het kind wordt ziek op school
2. Formulier Het verstrekken van medicijnen op verzoek
3. Formulier Het uitvoeren van medische handelingen op school
4. Formulier Het uitvoeren van een medische handeling door de leerkracht
5. Richtlijnen Hoe te handelen bij een calamiteit

Inleiding over medicijnverstrekking en medisch handelen

Leerkrachten * op school worden regelmatig geconfronteerd met leerlingen die klagen over pijn die meestal met eenvoudige middelen te verhelpen is. Denk aan hoofdpijn, buikpijn, oorpijn of pijn ten gevolge van een insectenbeet. De schoolleiding krijgt steeds vaker het verzoek van ouders om hun kind(eren) de door een arts voorgeschreven medicijnen toe te dienen.

Een enkele keer wordt werkelijk medisch handelen van leerkrachten gevraagd. Bijvoorbeeld het geven van sondevoeding, het toedienen van een zetpil of het geven van een injectie.

De schoolleiding aanvaardt met het verrichten van dergelijke handelingen een aantal verantwoordelijkheden. Leerkrachten begeven zich dan op een terrein waarvoor zij niet gekwalificeerd zijn.

Met het oog op de gezondheid van kinderen is het van groot belang dat zij in die situaties zorgvuldig handelen. Zij moeten daarbij over de vereiste bekwaamheid beschikken. Leerkrachten en schoolleiding moeten zich realiseren dat wanneer zij fouten maken of zich vergissen zij voor deze handelingen aansprakelijk gesteld kunnen worden.

In dit protocol geeft Zaan Primair aan hoe scholen in bepaalde situaties moeten handelen. Elk onderdeel wordt nader beschreven. In de bijlagen zijn diverse formulieren opgenomen.

De drie situaties zijn:

1. Het kind wordt ziek op school

Deze situatie laat de school en leerkracht geen keus. De leerling wordt ziek of krijgt een ongeluk en de leerkracht moet direct bepalen hoe hij moet handelen.

Een belangrijk punt hierbij is dat bij de inschrijving van de leerling op school met de ouders afspraken worden vastgelegd, hoe de school in geval van ziek worden/ongeval handelt. Scholen zorgen ervoor dat bij inschrijving van de leerling in elk geval de gegevens, zoals deze in bijlage 1 zijn opgenomen, op school aanwezig zijn op een voor medewerkers bekende plek.

2. Het verstrekken van medicijnen op verzoek

Ouders vragen de school of zij hun kind van medicijnen willen voorzien. Hiervoor dient altijd een verklaring van de ouders te zijn.

3. Medische handelingen

Het bestuur van Zaan Primair geeft in beginsel geen toestemming aan personeel om medische handelingen uit te voeren. Als daar toch om wordt gevraagd door ouders, dan mag en kan dat alleen na overleg met en instemming van de clusterdirecteur. In dat geval kan de schoolleiding besluiten medewerking te verlenen aan het uitvoeren van een medische handeling op school. Instemming wordt pas dan gegeven als voldaan is aan *alle* voorwaarden en wettelijke eisen.

Voor de individuele leerkracht geldt dat hij mag weigeren handelingen uit te voeren waarvoor hij zich niet bekwaam acht.

* Waar leerkracht(en) staat, kan ook medewerker(s) worden gelezen.

1. Het kind wordt ziek op school (formulier 1 te gebruiken bij inschrijving van nieuwe leerlingen)

Regelmatig komt een kind 's morgens gezond op school en krijgt het tijdens de schooluren last van hoofdpijn- of oorpijn. Ook kan het bijvoorbeeld door een insect geprikt worden. Een leerkracht verstrekt dan vaak - zonder toestemming of medeweten van ouders - een "paracetamolletje" of wrijft Azaron op de plaats van een insectenbeet.

In zijn algemeenheid is een leerkracht niet deskundig om een juiste diagnose te stellen. De grootste mogelijke terughoudendheid is geboden. Uitgangspunt is dat er geen medicijnen worden verstrekt. Een kind dat ziek is, moet naar huis. De leerkracht handelt zorgvuldig.

- Haal het zieke kind uit de klas en regel te allen tijde toezicht;
- De leerkracht of schoolleiding neemt, in geval van ziekte, contact op met de ouders om te overleggen wat er moet gebeuren (is er iemand thuis om het kind op te vangen, wanneer wordt het kind gehaald, gaat school alvast naar de huisarts of het ziekenhuis, etc.?).
- Als de ouders onbereikbaar zijn, zal de verantwoordelijke leerkracht besluiten om een bepaald middel al dan niet te verstrekken (zo nodig telefonisch overleg met huisarts of buiten kantoor tijd: de huisartsenpost). Bij aanhoudende klachten zal de school zich blijven inspannen om contact te krijgen met de ouders of met de persoon die door de ouders genoemd is als waarschuwingsadres of zelf zo nodig contact met de huisarts opnemen.

2. Het verstrekken van medicijnen op verzoek (formulier 2 toestemming medicijnverstrekking)

Het gaat hier alleen over medicijnen die via inhalatie of oraal kunnen worden toegediend.

Kinderen krijgen soms medicijnen of andere middelen voorgeschreven die zij een aantal malen per dag moeten gebruiken. Ook tijdens schooluren. Denk bijvoorbeeld aan pufjes voor astma, antibiotica of het verstrekken van Ritalin. Ouders vragen dan aan de schoolleiding of een leerkracht deze middelen wil en kan verstrekken. In deze situatie is de toestemming van de ouders gegeven. En het is belangrijk deze toestemming schriftelijk vast te leggen. Het gaat niet alleen om eenvoudige middelen, maar ook om middelen die bij onjuist gebruik tot schade aan de gezondheid kunnen leiden.

De school verleent alleen medewerking aan het verstrekken van medicijnen, als het toedienen (of het vergeten) niet kan leiden tot een levensbedreigende situatie en als aan de volgende voorwaarden wordt voldaan:

Ouders:

- vullen het formulier volledig in en voegen een verklaring van de arts bij.
- nemen het initiatief de medicijninstructie met de leerkracht(en) te bespreken.
- nemen initiatief om met de leerkracht, minimaal 1 x per 3 maanden de voortgang te bespreken
- nemen bij tussentijdse mutatie van leerkracht(en) of bij de start van een nieuw schooljaar contact op om de medicijninstructie opnieuw te bespreken.
- nemen direct contact op met de school bij verandering van medicijnen of bij verandering van de dosering.

- zorgen voor voldoende medicijnen in de oorspronkelijke verpakking (met etiket, voorschrift en de naam van het kind) op school.
- letten op de vervaldatum.

Schoolleiding:

- zorgt dat het formulier met de medicijninstructie op een voor alle betrokkenen bekende, toegankelijke plaats is opgeborgen.
- bergt de medicijnen op een veilige, en voor kinderen onbereikbare, plaats op.
- zorgt dat alle betrokkenen op de hoogte zijn van de plaats waar de medicijnen bewaard worden
- zorgt dat bij afwezigheid van de reguliere leerkracht(en) door ziekte of verlof het medicijngebruik toch correct plaatsvindt.
- ziet erop toe, dat elke nieuwe medicijninstructie wordt vastgelegd en als aanvulling bij het oorspronkelijke formulier wordt gevoegd.

Ouders geven hiermee aan wat zij van de schoolleiding en de leerkrachten verwachten. Directie en leerkrachten weten op hun beurt wat ze moeten doen en waar ze verantwoordelijk voor zijn.

Praktische adviezen:

- Wanneer het gaat om het verstrekken van medicijnen gedurende een lange periode moeten de ouders het initiatief nemen voor overleg. Wijs ze daarop bij ontvangst van medicatie.
- Mocht de situatie zich voordoen dat een kind verkeerd op een medicijn reageert of dat er toch een fout gemaakt wordt bij de toediening van een medicijn, bel dan direct met ouders, de huisarts of specialist in het ziekenhuis.
- Volg bij een ernstige situatie de richtlijnen in de bijlage 4. Bel 112 en zorg dat alle gegevens van kind en ouders binnen handbereik zijn.

3. Medische handelingen (formulier 3 en 4 toestemming medische handelingen)

Het bestuur van Zaan Primair vindt dat leerkrachten geen medische handelingen mogen uitvoeren. Maar Zaan Primair onderkent ook dat het belangrijk is voor het psychosociaal welbevinden van het (langdurig) zieke kind om zoveel mogelijk, naar school te gaan. In uitzonderlijke situaties en na voorafgaand overleg met de clusterdirecteur kan daarom worden nagegaan of het toch mogelijk is medische handelingen te verrichten. Omdat het verrichten van medische handelingen door leerkrachten geen gewoonte is, wordt er in dit hoofdstuk uitgebreid over geschreven.

Medische handelingen

In hoog uitzonderlijke gevallen vragen ouders aan schoolleiding en leerkrachten om handelingen te verrichten die vallen onder medisch handelen. Denk daarbij aan het geven van sondevoeding, het meten van de bloedsuikerspiegel bij suikerpatiënten met een vingerprikje. Meestal worden deze handelingen door de Thuiszorg of de ouders zelf op school verricht. Vooral in situaties waarin sprake is van een langdurig ziek kind, zullen ouders een beroep doen op de schoolleiding en de leerkrachten.

In een enkele situatie kan sprake zijn van de noodzaak tot toedienen van medicijnen in een levensbedreigende situatie. Bijvoorbeeld na een ernstige epileptische aanval of een anafylactische shock.

Zaan Primair beseft dat als wordt overgegaan tot het uitvoeren van een medische handeling door een leerkracht het bestuur een bepaalde verantwoordelijkheden op zich neemt. Om die reden moeten ouders voor dergelijke ingrijpende handelingen hun schriftelijke toestemming geven.

Zonder toestemming van de ouders kan en mag de schoolleiding of leerkracht helemaal niets doen.

Wettelijke regels

Voor onder andere de eerder genoemde medische handelingen heeft de wetgever een aparte regeling gemaakt. De Wet Beroepen in de Individuele Gezondheidszorg (Wet BIG) regelt wie wat mag doen in de gezondheidszorg. De wet BIG is voor beroepsbeoefenaren in de gezondheidszorg en geldt niet voor onderwijzend personeel. Deze wet geeft een aantal waarborgen voor een goede uitoefening van de beroepspraktijk aan de hand waarvan toch een aantal regels te geven zijn voor Zaan Primair als het gaat om in de wet BIG genoemde medische handelingen.

Anderen dan artsen mogen medische handelingen alleen verrichten in opdracht van een arts. De betreffende arts moet dan heel zeker weten dat degene die niet bevoegd is wel de *bekwaamheid* bezit om die handelingen te verrichten.

Dit betekent dat een leerkracht in opdracht van een arts mag handelen als die arts hem/ haar bekwaam heeft verklaard voor het uitvoeren van die medische handeling.

Aansprakelijkheid

Technisch gezien vallen leerkrachten buiten de wet BIG. Die geldt alleen voor medische- en paramedische beroepen. Als aan leerkrachten gevraagd wordt om een medische handeling bij een kind uit te voeren, wordt deze 'partner in zorg'. Deze niet alledaagse positie van de leerkracht neemt Zaan Primair heel serieus. De leerkracht moet een gedegen medische instructie krijgen en verdient deze ook.

Het naar tevredenheid en correct uitvoeren van de medische handeling wordt door de arts schriftelijk vastgelegd in een *bekwaamheidsverklaring*. Op die manier wordt een zo optimaal mogelijke zekerheid aan kind, ouders, leerkracht en schoolleiding geboden.

Voor de verzekeraar van de school zal duidelijk zijn dat er zo zorgvuldig mogelijk is gehandeld.

Heeft een leerkracht geen bekwaamheidsverklaring dan handelt deze onrechtmatig. Er is dan sprake van een overtreding.

Elk schoolbestuur is verantwoordelijk voor datgene wat de leerkracht doet. Om die reden wil het bestuur van Zaan Primair te allen tijde de bekwaamheidsverklaring van de arts kunnen overleggen en daarmee bewijzen dat de leerkracht de medische handeling mocht uitvoeren.

Een leerkracht die een bekwaamheidsverklaring heeft, maar zich niet bekwaam acht - bijvoorbeeld omdat hij de handeling al een tijd niet heeft verricht – mag de medische handeling overigens niet uitvoeren.

Een leerkracht die onbekwaam en/of zonder verklaring van een arts medische handelingen verricht, is zowel civielrechtelijk (betalen van schadevergoeding) als strafrechtelijk (mishandeling) aansprakelijk. Het bestuur van Zaan Primair kan als werkgever eveneens civiel- en strafrechtelijk aansprakelijk gesteld worden.

Zaan Primair heeft uitsluitend secundaire verzekeringen, deze keren uit als andere verzekeringen niet aansprakelijk gesteld kunnen worden.

Indien een leerkracht rechtmatig handelt (autorisatie van arts en toestemming ouders) kan de leerkracht niet aansprakelijk gesteld worden.

Als de toestemming van de ouders en/of de autorisatie van de arts ontbreekt, is de leerkracht niet bevoegd de handeling uit te voeren en is er sprake van een overtreding. De leerkracht is dan persoonlijk aansprakelijk.

Als de leerkracht onbewust handelt zonder autorisatie van de arts en/of toestemming van de ouders dan kan het bestuur aansprakelijk gesteld worden.

Als zich ten gevolge van een medische handeling toch een calamiteit voordoet, handel dan volgens de richtlijnen onder bijlage 5.

Bijlagen

1. Formulier Toestemming tot handelen als het kind ziek wordt of gewond raakt op school

Deze gegevens zijn onderdeel van de inschrijfprocedure nieuwe leerlingen

Het kan voorkomen dat uw kind gezond naar school gaat en tijdens de schooluren ziek wordt, zich verwondt, door een insect wordt geprikt of iets dergelijks. In zo'n geval neemt de school contact op met de ouders/verzorgers. Of als die onbereikbaar zijn met een andere te waarschuwen personen. Een enkele keer komt het voor dat niemand bereikbaar is. Als deze situatie zich voordoet zal de leerkracht een zorgvuldige afweging maken of uw kind gebaat is met een "eenvoudige" pijnstiller of dat een arts geraadpleegd moet worden. Wilt u onderaan aangeven met welke personen contact gezocht moet worden als de ouders niet bereikbaar zijn?

Ondergetekende gaat akkoord met bovengenoemde handelwijze ten behoeve van:

Naam leerling:

geboortedatum:

Naam ouder/verzorger:
(tevens 1e waarschuwingsadres)

telefoon thuis: mobiel:

telefoon werk:

Naam huisarts:
telefoon:

Te waarschuwen personen, indien ouder/verzorger niet te bereiken is:

1. Naam:

Relatie tot kind: (bijv. vader, tante, buurvrouw)

telefoon thuis: mobiel:

telefoon werk:

2. Naam:

Relatie tot kind:

telefoon thuis: mobiel:

telefoon werk:

Mijn kind is overgevoelig voor de volgende zaken:

.....
.....
.....

U, ouders/verzorgers , bent verplicht en verantwoordelijk dat de gegevens op dit formulier zolang deze leerling op school zit actueel blijven en bij de groepsleerkracht in de klas aanwezig zijn.
U verklaart hierbij dat u veranderingen direct zult doorgeven aan de directie van de school.

Aldus is afgesproken:

Datum:

Plaats:

Ouder/verzorger:

Namens de school:

Naam:

Naam:

Handtekening:

Handtekening:

2. Formulier Toestemming tot het verstrekken van medicijnen op verzoek

De school verleent alleen medewerking aan het verstrekken van medicijnen, als het toedienen (of het vergeten) niet kan leiden tot een levensbedreigende situatie en als aan de volgende voorwaarden wordt voldaan:

Ouders:

- vullen het formulier volledig in en voegen een verklaring van de arts bij.
- nemen het initiatief de medicijninstructie met de leerkracht(en) te bespreken.
- nemen initiatief op met de leerkracht, minimaal 1 x per 3 maanden om voortgang te bespreken
- nemen bij tussentijdse mutatie van leerkracht(en) of bij de start van een nieuw schooljaar contact op om de medicijninstructie opnieuw te bespreken.
- nemen direct contact op met de school bij verandering van medicijnen of de toe te dienen dosis.
- zorgen ervoor dat voldoende medicijnen in oorspronkelijke verpakking (met etiket, voorschrift en de naam van het kind) op school aanwezig zijn.
- letten op de vervaldatum.

Schoolleiding:

- zorgt ervoor, dat het bovengenoemde formulier met de medicijninstructie op een voor alle betrokkenen bekende, duidelijke plaats is opgeborgen.
- bergt de medicijnen op een veilige, dus voor kinderen niet bereikbare plaats.
- zorgt dat alle betrokkenen op de hoogte zijn van de plaats waar de medicijnen bewaard worden (bijv. voorin inval- of klassenmap).
- zorgt dat bij afwezigheid van de reguliere leerkracht(en) door ziekte of verlof het medicijngebruik toch correct plaatsvindt.
- ziet erop toe, dat elke nieuwe medicijninstructie wordt vastgelegd en als aanvulling bij het oorspronkelijke formulier wordt gevoegd.

Op dit formulier worden verder vastgelegd: de periode waarin de medicijnen moeten worden verstrekt, de wijze van bewaren/opbergen en de wijze van controle op vervaldatum. Ouders geven hierdoor duidelijk aan wat zij van de schoolleiding en de leerkrachten verwachten en zij weten op hun beurt weer precies wat ze moeten doen en waar ze verantwoordelijk voor zijn.

Ondergetekende geeft toestemming voor het toedienen van de hieronder omschreven medicijn(en) aan:

naam leerling:

geboortedatum:

adres:

postcode en plaats:

naam ouder(s)/verzorger(s):

telefoon thuis:

telefoon werk:

naam huisarts:
telefoon:

naam specialist:
telefoon:

De medicijnen zijn nodig voor onderstaande ziekte:

.....
.....

Naam van het medicijn:

.....
.....

Medicijn dient dagelijks te worden toegediend op onderstaande tijden:

om uur om uur
om uur om uur

Medicijn mag alleen worden toegediend in de volgende situatie (indien van toepassing):

.....
.....

Dosering van het medicijn (indien van toepassing):

.....

Wijze van toediening:

O via inhalatie O oraal

Door (naam). Functie:

Wijze en plaats van bewaren:

.....

Controle op vervaldatum vindt plaats door de ouder/verzorger.

U, ouders/verzorgers, bent verplicht en verantwoordelijk dat de gegevens op dit formulier zolang deze leerling op school zit actueel blijven en bij de groepsleerkracht in de klas aanwezig zijn.

U verklaart hierbij dat u veranderingen direct zult doorgeven aan de directie van de school.

Aldus is afgesproken:

Datum:

Plaats:

Ouder/verzorger:

Naam:

Handtekening:

Namens de school: (de directeur)

Naam:

Handtekening

Medicijninstructie (indien van toepassing)

Er is instructie gegeven over het toedienen van de medicijnen op:

Datum

Door

Naam:

Functie:

Van: (instelling)

Tenslotte is afgesproken dat:
de medische handeling plaats kan vinden in

als degene die de medische handeling zou verrichten, niet op de afgesproken tijd kan verschijnen, hij/zij daarover de school direct op de hoogte stelt en aangeeft hoe het opgelost wordt.

de ouders bijhouden of de medische handeling op de juiste tijd plaatsvindt.

als degene die de medische handeling zou verrichten, niet op de afgesproken tijd verschijnt zonder bericht de ouder telefonisch wordt benaderd door de schoolleiding.

Eventuele aanvullende opmerkingen:

U, ouders/verzorgers , bent verplicht en verantwoordelijk dat de gegevens op dit formulier zolang deze leerling op school zit actueel blijven en bij de groepsleerkracht in de klas aanwezig zijn.
U verklaart hierbij dat u veranderingen direct zult doorgeven aan de directie van de school.

Aldus is afgesproken:

Plaats:

Datum:

Ouder/verzorger:
De directeur:

Namens de school:

Naam: Naam:

Handtekening:

Handtekening:

4. Formulier Toestemming voor het uitvoeren van medische handeling door de leerkracht

Het verrichten van een medische handeling door een leerkracht vereist:

- 1. Dat overleg over het verzoek van de ouders met de clusterdirecteur heeft plaatsgevonden*
- 2. Dat de verzekering van de school is geraadpleegd*
- 3. Dat schriftelijke toestemming van de ouders voor het verrichten van de medische handeling is gegeven*

Bekwaamheidsverklaring

De bekwaamheidsverklaring voor het verrichten van de medische handeling is afgegeven op:

Datum

De bekwaamheidsverklaring geldt:

Naam leerkracht.....

De medische handeling betreft:

Naam kind

De medische handeling bestaat uit:

Omschrijving.....

Aldus verklaar ik:

Naam arts.....

Instelling

5. Richtlijnen Hoe te handelen bij een calamiteit

Als zich toch calamiteiten voordoen ten gevolge van het toedienen van medicijnen, het vergeten daarvan of het uitvoeren van een medische handeling bij een kind, handel dan als volgt:

- Laat het kind niet alleen. Probeer rustig te blijven. Observeer het kind goed en probeer het gerust te stellen.
- Waarschuw een bedrijfshulpverlener (BHV-er) of volwassene voor bijstand (of laat één van de kinderen een volwassene ophalen waarbij u duidelijk instrueert wat het kind tegen de volwassene moet zeggen).
- Waarschuw de directeur of de plaatsvervanger.
- Bel de huisarts en/of de specialist van het kind.
- Bel bij een ernstige situatie direct het landelijk alarmnummer 112.
- Geef door naar aanleiding van welk medicijn of 'medische' handeling de calamiteit zich heeft voorgedaan (eventueel welke fout is gemaakt).
- Beschrijf zo duidelijk mogelijk welke verschijnselen zich voordoen bij het kind.

- Zorg ervoor dat u alle relevante gegevens van het kind bij de hand hebt (of laat ze direct door iemand opzoeken) zoals:
 1. Naam van het kind
 2. Geboortedatum
 3. Adres
 4. Telefoonnummer van ouders en/of andere, door de ouders aangewezen, persoon
 5. Naam + telefoonnummer van huisarts/specialist
 6. Ziektebeeld waarvoor medicijnen of medische handeling nodig zijn.

- Bel de ouders (bij geen gehoor een andere, door de ouders aangewezen persoon):
 1. Leg duidelijk uit wat er gebeurd is.
 2. Vertel wat de arts heeft gedaan/gezegd.
 3. In geval van opname, geef door naar welk ziekenhuis het kind is gegaan.